

Zbornik sudske prakse

Predmet C-473/16

F

protiv

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság)

„Zahtjev za prethodnu odluku – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 7. – Poštovanje privatnog i obiteljskog života – Direktiva 2011/95/EU – Standardi za priznavanje statusa izbjeglice ili statusa supsidijarne zaštite – Strah od proganjanja zbog spolne orijentacije – Članak 4. – Procjena činjenica i okolnosti – Provođenje vještačenja – Psihološki testovi”

Sažetak – Presuda Suda (treće vijeće) od 25. siječnja 2018.

1. *Granična kontrola, azil i useljavanje – Politika azila – Status izbjeglice ili status stečen na temelju supsidijarne zaštite – Direktiva 2011/95 – Postupak razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu – Procjena činjenica i okolnosti – Strah od proganjanja zbog spolne orijentacije – Obveza smatranja spolne orijentacije utvrđenom činjenicom samo na temelju izjava podnositelja zahtjeva – Nepostojanje – Posljedice*

(Direktiva 2011/95 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 4.)

2. *Granična kontrola, azil i useljavanje – Politika azila – Status izbjeglice ili status stečen na temelju supsidijarne zaštite – Direktiva 2011/95 – Postupak razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu – Procjena činjenica i okolnosti – Strah od proganjanja zbog spolne orijentacije – Nužnost sustavne ocjene vjerodostojnosti spolne orijentacije – Nepostojanje*

(Direktiva 2011/95 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 2. t. (d), čl. 10. st. 1. t. (d) i čl. 10. st. 2.)

3. *Granična kontrola, azil i useljavanje – Politika azila – Status izbjeglice ili status stečen na temelju supsidijarne zaštite – Direktiva 2011/95 – Postupak razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu – Procjena činjenica i okolnosti – Strah od proganjanja zbog spolne orijentacije – Ocjena na temelju vještačenja – Dopuštenost – Pretpostavke*

(Direktiva 2011/95 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 4.)

4. *Granična kontrola, azil i useljavanje – Politika azila – Status izbjeglice ili status stečen na temelju supsidijarne zaštite – Direktiva 2011/95 – Postupak razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu – Procjena činjenica i okolnosti – Strah od proganjanja zbog spolne orijentacije – Ocjena na temelju psihološkog vještačenja utemeljenog na projekcijskim testovima osobnosti – Povreda prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života – Nedopuštenost*

(Povelja Europske unije o temeljnim pravima, čl. 7.; Direktiva 2011/95 Europskog parlamenta i Vijeća, čl. 4.)

1. Važno je naglasiti da su izjave podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu o njegovoj spolnoj orijentaciji, s obzirom na specifičan kontekst zahtjeva za međunarodnu zaštitu, samo polazna točka u postupku procjene činjenica i okolnosti iz članka 4. Direktive 2011/95 (vidjeti po analogiji presudu od 2. prosinca 2014., A i dr., C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, t. 49.). Shodno tomu, iako podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu mora navesti tu orijentaciju, koja je relevantni element njegove osobne sfere, zahtjevi za međunarodnu zaštitu koji se temelje na strahu od proganjanja zbog takve orijentacije mogu, isto kao i zahtjevi utemeljeni na drugim razlozima proganjanja, biti predmet postupka procjene predviđene člankom 4. te direktive (vidjeti po analogiji presudu od 2. prosinca 2014., A i dr., C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, t. 52.).

(t. 28. i 29.)

2. U tom pogledu, valja podsjetiti da je spolna orijentacija osobina koja može potvrditi pripadnost podnositelja zahtjeva određenoj društvenoj skupini, u smislu članka 2. točke (d) Direktive 2011/95, kada skupinu čiji članovi dijele istu spolnu orijentaciju društvo koje je okružuje smatra drukčijom (vidjeti u tom smislu presudu od 7. studenoga 2013., X i dr., C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, t. 46. i 47.), kao što je to uostalom potvrđeno u članku 10. stavku 1. točki (d) navedene direktive. Međutim, iz članka 10. stavka 2. potonje proizlazi da je – kad države članice procjenjuju je li strah podnositelja zahtjeva od proganjanja osnovan – nebitno posjeduje li on doista osobinu koja se vezuje uz pripadnost određenoj društvenoj skupini i koja dovodi do proganjanja, pod uvjetom da mu takvu osobinu pripisuje počinitelj proganjanja.

Prema tome, za potrebe odlučivanja o zahtjevu za međunarodnu zaštitu koji se temelji na strahu od proganjanja zbog spolne orijentacije nije uvijek nužno ocjenjivati vjerodostojnost spolne orijentacije podnositelja zahtjeva u okviru procjene činjenica i okolnosti iz članka 4. spomenute direktive.

(t. 30.-32.)

3. Članak 4. Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite treba tumačiti na način da mu nije protivno to da tijelo nadležno za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu odnosno sudovi koji prema potrebi odlučuju o pravnom sredstvu protiv odluke tog tijela odrede vještačenje u okviru ocjene činjenica i okolnosti koje se tiču navodne spolne orijentacije podnositelja zahtjeva, pod uvjetom da su načini provedbe takvog vještačenja u skladu s temeljnim pravima zajamčenima Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, da spomenuto tijelo i navedeni sudovi svoju odluku ne temelje samo na zaključcima iz stručnog izvješća te nisu njima vezani prilikom ocjene navoda podnositelja zahtjeva koji se tiču njegove spolne orijentacije.

Ne može se isključiti mogućnost da se u posebnom kontekstu ocjenjivanja izjava podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu koje se tiču njegove spolne orijentacije određeni oblici vještačenja pokažu korisnima za procjenu činjenica i okolnosti te da se mogu provesti bez ugrožavanja njegovih temeljnih prava. Međutim, važno je istaknuti, s jedne strane, da kako iz članka 4. stavka 1. i članka 8. stavka 2. Direktive 2005/85 tako i iz članka 4. stavka 1. i članka 10. stavka 3. Direktive 2013/32 proizlazi da je nadležno tijelo dužno na odgovarajući način razmotriti zahtjeve, nakon čega o njima donosi odluku. Prema tome, isključivo je na spomenutim tijelima da, pod sudskim nadzorom, procjenjuju činjenice i okolnosti u skladu s člankom 4. Direktive 2011/95 (vidjeti u tom smislu presudu od 26. veljače 2015., Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, t. 40.). Iz toga proizlazi da nadležno tijelo ne može temeljiti svoju odluku samo na zaključcima iz izvješća vještaka i da ono ne može *a fortiori* biti vezano tim zaključcima prilikom ocjene izjava podnositelja zahtjeva koje se tiču njegove spolne orijentacije.

Kada je riječ o mogućnosti da sud koji odlučuje o pravnom sredstvu podnesenom protiv odluke nadležnog tijela o odbijanju zahtjeva za međunarodnu zaštitu naloži provođenje vještačenja, valja dodati da je člankom 39. stavkom 1. Direktive 2005/85 i člankom 46. stavkom 1. Direktive 2013/32 propisano da podnositelj zahtjeva ima pravo protiv te odluke sudu podnijeti učinkovito pravno sredstvo, bez posebnog određivanja mjera izvođenja dokaza koje on može odrediti. Prema tome, iako navedene odredbe ne isključuju mogućnost da sud odredi vještačenje kako bi na djelotvoran način proveo nadzor nad odlukom nadležnog tijela, jednako je tako sigurno da – s obzirom na, s jedne strane, specifičnu ulogu koju sudovi imaju na temelju članka 39. Direktive 2005/85 i članka 46. Direktive 2013/32 i, s druge strane, na razmatranja koja su u pogledu članka 4. Direktive 2011/95 iznesena u točki 41. ove presude – sud koji odlučuje ne može svoju odluku temeljiti samo na zaključcima iz izvješća vještaka i a fortiori ne može biti vezan ocjenom izjava podnositelja zahtjeva koje se tiču njegove spolne orijentacije sadržanom u tim zaključcima.

(t. 37., 40., 42., 43., 45., 46. i t. 1. izreke)

4. Članak 4. Direktive 2011/95, u vezi s člankom 7. Povelje o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da su mu protivne provedba i upotreba psihološkog vještačenja poput onog u glavnom postupku, čiji je cilj, na temelju projekcijskih testova osobnosti, pružiti uvid u spolnu orijentaciju podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, kako bi se ocijenili njegovi navodi izneseni u tom smislu.

U tom pogledu, valja istaknuti da je provođenje psihološkog vještačenja, poput onog u glavnom postupku, naložilo nadležno tijelo u okviru postupka razmatranja zahtjeva za međunarodnu zaštitu što ga je podnijela zainteresirana osoba. Prema tome, čak i u slučaju da je provođenje psiholoških testova na kojima se temelji vještačenje poput onog u glavnom postupku formalno uvjetovano pristankom dotične osobe, treba smatrati da taj pristanak nije nužno slobodan s obzirom na to da se *de facto* nameće pod pritiskom okolnosti kojima su izloženi podnositelji zahtjeva za međunarodnu zaštitu (vidjeti po analogiji presudu od 2. prosinca 2014., A i dr., C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, t. 66.). U tim okolnostima, kako je istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 43. svojeg mišljenja, provedba i upotreba psihološkog vještačenja poput onog u glavnom postupku predstavljaju zadiranje u pravo te osobe na poštovanje privatnog života.

S tim u vezi, iako se zadiranje u privatni život podnositelja zahtjeva može opravdati istraživanjem elemenata pogodnih za ocjenu njegovih stvarnih potreba za međunarodnom zaštitom, na nadležnom je tijelu da procijeni, pod nadzorom suda, je li za postizanje tog cilja prikladno i nužno psihološko vještačenje koje namjerava naložiti ili koje želi uzeti u obzir. U tom pogledu, valja naglasiti da se vještačenje poput onog u glavnom postupku može ocijeniti prikladnim samo ako je zasnovano na metodama i principima koji su dovoljno pouzdani s obzirom na standarde prihvaćene u međunarodnoj znanstvenoj zajednici. U svakom slučaju, utjecaj vještačenja poput onog u glavnom postupku na privatni život podnositelja zahtjeva pokazao se neproporcionalnim u odnosu na postavljeni cilj jer se težina time počinjenog zadiranja u pravo na poštovanje privatnog života ne može smatrati proporcionalnom u odnosu na korist koju bi takvo zadiranje moglo imati u procjeni činjenica i okolnosti iz članka 4. Direktive 2011/95.

(t. 51., 53., 54., 57.-59., 71. i t. 1. izreke)